

JURIDISKA FAKULTETEN

vid Lunds universitet

Viktoria Ekholm

Ungdomskriminalitetsnämnder

- En komparativ analys av svensk och dansk straffrätt med utgångspunkt i dir. 2022:106

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet

15 högskolepoäng

Handledare: Andreas Anderberg

Termin: HT22

Innehållsförteckning

Summary	2
Sammanfattning	3
Förkortningar	4
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Forskningsläget	7
1.5 Metod och material	7
1.6 Avgränsningar i studien	8
1.7 Disposition	8
2. Svensk strafflagstiftning	9
2.1 Brottsbalken	9
2.2 Särbehandling av unga lagöverträdare	9
2.3 Praxis	10
2.3.2 Grunder för särbehandling	10
2.4 Påföljdsbestämmelser för unga lagöverträdare	11
2.5 Ansvariga myndigheter	12
3. Dansk strafflagstiftning	12
3.1 Straffeloven	12
3.2 Särbehandling av unga lagöverträdare	13
3.2.1 Reformens bakgrund	13
3.3 Ungdomskriminalitetsnævn (UKN)	13
3.3.1 Målgrupp och krav på hänvisning	13
3.3.2 Ansvariga myndigheter	14
3.3.3 Åtgärds katalogen	14
3.4 Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet	15
3.5 Danmarks erfarenheter av ungdomsbrottsnämnder	16
4. Forskning och Rapportering om UKN	17
4.1 Rapportering	17
4.2 Forskning - unga lagöverträdare	17
4.3 Förekomsten av ungdomsbrottslighet	18
5. Kritisk analys av UKN	18
6. Införandet av ungdomsbrottsnämnder i Sverige efter dansk förebild	22
Käll- och litteraturförteckning	24

Summary

Children and young adults between the ages of 15-20 are the age group that commits the most crimes in relation to their proportion of the population in Sweden. Studies have shown that youth crime rates have remained stable or even decreased in recent years. Despite this positive trend, there is a growing concern that criminal activity is becoming increasingly prevalent among younger age groups. In response to this, Denmark has implemented new laws and policies aimed at combating youth crime. This has led to a new socio-legal approach, where social and criminal laws are intertwined in the implementation of new policies.

This study examines the Danish Youth Criminal Boards in order to determine whether a similar approach could be implemented in Sweden. Additionally, it evaluates if the youth criminal boards may be in violation of the European Convention on Human Rights (ECHR) and the issues surrounding this. The study is based on the Swedish directive 2022:106 and takes into account reports from the Danish reform, statistics, research, and legal texts. The conclusion of the study is that a similar approach could be effective in Sweden. Still, it is vital to consider the various laws and regulations that would need to be taken into account before making a decision. Furthermore, the study points out that the perspective from which issues related to the ECHR are considered could have an impact on the outcome and that it is essential to consider the multiple aspects of these issues.

Sammanfattning

Barn och unga i åldrarna 15-20 år är den åldersgrupp i det svenska samhället som begår flest brott i förhållande till gruppens andel av befolkningen. Forskningen visar att ungdomsbrottsligheten har legat på en stabil nivå och till och med minskat de senaste åren. Trots den till synes positiva statistik där kriminaliteten bland unga tycks minska så ser vi en samhällsutveckling där brottsligheten kryper allt längre ner i åldrarna. I ljuset av utvecklingen införde Danmark en ny lag och ordning i syfte att bekämpa ungdomskriminaliteten. I och med detta skapades ett nytt socio-rättsligt paradigim då socialrätten och straffrätten "flätas samman" i tillämpandet av den nya ordningen.

Studien har undersökt och fördjupat sig de danska Ungdomskriminalitetsnævnerna med avsikt att undersöka huruvida en liknande reform hade kunnat implementeras i en Svensk kontext. Vidare har studien undersökt om ungdomskriminalitetsnævnerna möjligen inkräktar på Europeiska konventionen för mänskliga rättigheter (EKMR) och problematiken kring detta. Studien har sin bakgrund i det Svenska direktivet 2022:106. För att komma fram till slutsatser har rapportering och statistik från den danska reformen, forskning och lagskrifter tagits i beaktning. Studiens slutsats är att ett liknande system skulle kunna fungera i en Svensk kontext men att det finns många lagar som måste beaktas innan ett sådant beslut kan tas. Vidare har studien kommit fram till att beroende på ur vilket perspektiv sakfrågor gällande exempelvis EKMR beaktas blir slutsatserna olika. Det är därför viktigt att behandla dessa mångfacetterade frågor med detta i beaktning.

Förkortningar

APA	American Psychological Association
Barn och unga	Barn och unga i åldrarna 15-21
BrB	Brottsbalk
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Dir.	Direktiv
ECHR	Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna
EKMR	Europeiska konventionen om mänskliga rättigheter
LOV	Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet
LSS	Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade
LVU	Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga
NCCD	National Council on Crime and Delinquency
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Nämnden	Ungdomskriminalitetsnämnden
Prop.	Proposition
StrafL.	Straffeloven (Danmark)
SOL	Socialtjänstlagen
Ungdomskriminalitetsnævn	Ungdomskriminalitetsnämnden
UKN	Ungdomskriminalitetsnämnden

1. Inledning

Enligt socialstyrelsen är ungdomar (15-20 år) den demografiska grupp i det svenska samhället som begår flest brott i förhållande till gruppens andel av befolkningen.¹ Media ger idag bilden av att ungdomsbrottsligheten de senaste årtiondena har ökat i Sverige. Det stämmer inte överens med den forskning som finns på området eller de utlåtanden som polismyndigheten gjort i frågan som istället visar på att ungdomsbrottsligheten legat på en stabil nivå under den senaste 30-årsperioden.²

Lagföringsbeslut mot ungdomar utgjorde 20 procent av samtliga lagföringsbeslut under år 2021. Det trots att åldersgruppen endast utgör 8 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–20 år) än vad vi ser i de äldre åldersgrupperna. Jämfört med 2010 har antalet lagföringsbeslut minskat i samtliga åldersgrupper år 2022, med allt ifrån 15 till 38 procent. Den andelsmässigt största minskningen var beslut mot unga lagöverträdare i åldern 15–17 år som under tioårsperioden minskat med 38 procent.

Det vi upplever idag är att ungdomsbrottsligheten till viss del har ändrat karaktär. Trots den till synes positiva statistik där kriminaliteten bland unga tycks minska så ser vi en samhällsutveckling där brottsligheten kryper allt längre ner i åldrarna. Ibland handlar det om barn så unga som 10-12 år. Antalet anmälda våldsbrott där minst en person under 15 år registrerats som misstänkt ökade med 35 procent mellan år 2016 och 2019, då det totalt rörde sig om 9 258 fall. Parallellt har antalet personer under 15 år som registrerats som misstänkta för våldsbrott ökat med 40 procent under samma tidsperiod. Unga är överrepresenterade i statistiken över misstänkta och likaså när det gäller antalet lagföringar.³

Mot bakgrund av detta har polismyndigheten konstaterat att det behövs nya lösningar för att nå de unga lagöverträdare som ställer sig utanför samhällets regler i form av att agera spelbrickor i den utbredda och grova gängkriminaliteten. Följdverkningarna för denna grupp är idag för små och betydelselösa.⁴

¹ Socialstyrelsen - Unga och brott i Sverige 2013.

² Polisen, Unga som begår brott, 2022.

³ A life in criminology, Bäcklund.

⁴ Riksdagen, Bekämpning av ungdomsbrottslighet, 2022.

1.1 Bakgrund

Danmark påbörjade i juni 2018 arbetet med att ta fram en reform för hur de skulle angripa den ökande ungdomskriminaliteten inrikes. Det beslutades då om en ny politisk överenskommelsen gällande reformering av insatserna mot ungdomskriminalitet i syfte att agera tidigare, mer konsekvent och med mer kraftfulla åtgärder mot barn och unga som begår brott. Reformen medförde införandet av Ungdomskriminalitetsnævn (UKN) samt en ny lag vilken trädde i kraft år 2019, lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (LOV) som reglerade dessa nämnder. Den nya ordningen syftar inte till att införa helt nya sociala insatser utan snarare på att skraddarsy långsiktiga lösningar för att hjälpa barn och ungdomar med att lämna den kriminella världen.⁵

Den 7 juli 2022 beslutade Sveriges regering om att utreda möjligheten till införandet av en ordning med ungdomskriminalitetsnämnder likt de som existerar i Danmark, i syfte att förebygga brottslighet hos barn och unga. Genom direktiv 2022:106 fastslog regeringen att en särskild utredare ska analysera och föreslå införandet av en sådan ordning, samt lämna nödvändiga författningsförslag som anpassar ordningen efter svenska förhållanden och regelverk. Målet är att åstadkomma tydligare åtgärder från samhället när barn och unga har hamnat på en kriminell bana samt att möjliggöra tidigare, tillräckliga och mer samordnade insatser för att förebygga fortsatt kriminalitet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 augusti 2024.⁶

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att genomföra en komparativ juridisk studie som ska behandla Sveriges nuvarande lagstiftning gällande barn och ungdomar som befinner sig i kriminaliteten och de danska ungdomskriminalitetsnämnderna utifrån det svenska direktivet 2022:106.

Studien ämnar att besvara frågan om det finns ett behov av ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige likt de som finns i Danmark, om dessa nämnder är legitima, rättssäkra och försvarbara ur ett etiskt såväl som ett straffrättsligt perspektiv eller om ett sådant införande rentav innebär ett för stort övertramp av straffrätten och individens rättigheter. Införandet av

⁵ Ungdomskriminalitetsnaevnet, Årsberetning, 2019.

⁶ Regeringen, Kommittédirektiv 2022:106, 2022.

ungdomsnämnder skulle innebära lagändringar och en eventuell straffskärpning för unga lagöverträdare i Sverige vilket studien vill undersöka vidare.

1.3 Frågeställningar

- Hur fungerar “Ungdomskriminalitetsnævn” i Danmark och vilka för- och nackdelar påvisar dessa i syfte att förebygga ungdomsbrottsligheten?
- Är ungdomskriminalitetsnämnder förenliga med EKMR?
- Är införandet av liknande ungdomskriminalitetsnämnder möjligt i Sverige?

1.4 Forskningsläget

Då direktiv 2022:106 är relativt nytt har det ännu inte medfört en bred och nyanserad diskussion i varken praxis, doktri eller litteratur. Uppdraget ämnas redovisas först 30 augusti 2024 varför forskningsläget alltjämt är begränsat i nutid. Det har däremot genomförts mycket forskning på hur ungdomar påverkas av att bli fängslade, och vilka metoder som är mest effektiva för att rehabilitera barn och unga. Det förklaras vidare i avsnitt 4.2.

1.5 Metod och material

Rättsdogmatiska metoden och den komparativa metoden.

En rättsdogmatisk metod innebär att fastställa gällande lagar. Metoden består av två delar, där den första handlar om att beskriva gällande lagar och den andra handlar om att systematisera dessa lagar. Systematiseringen bygger på beskrivningen av gällande lagar genom att identifiera likheter, samband och principer. Rättsdogmatisk metod ska tillämpas i studien genom att fastställa gällande lagar utifrån användningen av svenska och danska rättskällor.⁷

Enligt Michael Bogdan, syftar ämnesdefinitionen för *komparativ rättskunskap* på att jämföra två olika rättssystem för att identifiera och studera likheter och skillnader mellan dem.⁸ I detta fallet ska vi genomföra en komparation av Danmark och Sveriges hantering av ungdomskriminalitet, lagreglering, påföljder etc.

Materialet består till huvudsak av lagtext, förarbeten, praxis som är relevant samt litteratur som avhandlar ämnet ungdomskriminalitet i Sverige och Danmark.

⁷ Sandgren, Claes. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. 3 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2015, S. 43.

⁸ Bogdan, Michael. *Komparativ rättskunskap*. 2:7 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2013, s. 18.

1.6 Avgränsningar i studien

Uppsatsen kommer begränsas till att endast utgå ifrån straffrätten som berör brottslighet bland barn och ungdomar, ur ett svenskt och danskt perspektiv. Direktivets innehåll kommer att behandlas som helhet. Vidare kommer även ungdomskriminalitetsnämnderna i Danmark, Brottsbalken (BrB), annan berörd lagstiftning i Sverige samt regleringen i Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (LOV) att beröras. Uppsatsen ämnar inte diskutera straffvärde, straffmätning eller påföljdsval som inte är relevanta för unga lagöverträdare. Vidare kommer det inte att läggas någon vikt vid att närmare förklara straffrättens innehåll eller dess principer eller ideologier då det saknar vikt för uppsatsens frågeställningar.

1.7 Disposition

Uppsatsen inleds genom en generell kort beskrivning av det svenska straffrättssystemet och några av de grundläggande principerna, samt en beskrivning av regelverket. Därefter förklaras det danska rättssystemet och hur de har arbetat med införandet av UKN. En kritisk analys av UKN genomförs för att slutligen möjliggöra en diskussion- hur ett eventuellt införande av systemet hade kunnat fungera i Sverige och vilka rättsliga svårigheter som finns med att implementera UKN.

2. Svensk strafflagstiftning

Straffrätten är en integral del av vårt rättssystem och samhälle. Straffrätten syftar till att sätta gränser för vad som ska ses som lagligt och brottsligt för att sedan straffa lagöverträdarna. Straffrätten är en viktig aspekt av samhällets funktion, eftersom det hjälper till att skapa en trygg och ordnad miljö för alla medborgare. Det svenska straffrättssystemet är indelat i två delar: den allmänna delen och den särskilda delen. Den allmänna delen innehåller bestämmelser om brott och straff, medan den särskilda delen innehåller bestämmelser om rättegången och verkställigheten av straff.⁹

2.1 Brottsbalken

Den svenska straffrätten bygger på brottsbalken (BrB) som sedan dess ikraftträdande år 1965 genomgått omfattande förändringar, både innehållsmässigt och karaktärsmissigt.

Inledningsvis var fokuset på ett behandlingsideologiskt perspektiv, där påföljdens syfte var att behandla brottslingar för att så småningom kunna återföra dem till samhället. Men med tiden har fokuset förändrats och det har kommit att läggas en allt större vikt vid proportionalitetsprincipen, vilken innebär att straffet ska vara proportionerligt i förhållande till brottets svårighetsgrad och således överensstämma med straffets syfte.¹⁰ Utvecklingen har lett till det nuvarande regelsystemet som utgår från straffvärde, straffmätning samt påföljdsval, vilka återfinns i 29-30 kap BrB.¹¹ Straffpåföljderna varierar från böter till fängelse, där fängelsestraffet sträcker sig från 6 månader till livstid.

2.2 Särbehandling av unga lagöverträdare

Det straffrättsliga systemet är indelat i två kategorier: vuxna och unga/barn. Den svenska straffrätten särbehandlar kategorin barn och unga lagöverträdare (under 21 år) på flera sätt i påföljdsbestämmelserna. Anledningen är att barn och unga inte ska dömas på samma sätt som vuxna, något som framgår klart av praxis och doktrin på området. Unga lagöverträdare delas i sin tur in i tre grupper:¹²

- Barn under 15 år, som inte får dömas till påföljd för brott enligt 1:6 BrB,
- Barn som är straffmyndiga, dvs i åldrarna 15-17; och
- Unga i åldrarna 18-20.

⁹ Lagboken, Straffrätt, 2022.

¹⁰ Jareborg & Zila (2020) s. 95.

¹¹ Jareborg & Zila (2020) s. 101–102.

¹² Clevesköld (2021) s. 152.

2.3 Praxis

Det finns en bred praxis kring våra unga lagöverträdare i straffrätten som daterar sig långt tillbaka i tiden. Några av de vanligaste utgångspunkterna är att unga lagöverträdare bör särbehandlas i straffrätten, då det tycks råda en särskild sanktionskänslighet, samt att frihetsberövande av unga i största möjliga mån bör undvikas.

I prop. 1997/98:96 framgår tanken om särbehandling av de unga i straffrätten:

“Frihetsberövanden av unga lagöverträdare bör undvikas så långt det är möjligt (...) överväga om den unge kan överlämnas till vård inom socialtjänsten eller om påföljden kan bestämmas till böter. (...) domstolen ska pröva om någon annan icke frihetsberövande påföljd kan komma i fråga. Domstolen skall således först pröva exempelvis om den unge kan dömas till villkorlig dom eller skyddstillsyn med en föreskrift om samhällstjänst innan frågan om ett frihetsberövande kan aktualiseras. (...) Som framgår ovan anser regeringen att fängelse bör undvikas så långt det är möjligt när det gäller den berörda gruppen av unga lagöverträdare. (...)”

Dir. 2021:99 framhåller att det krävs mer genomgripande förändringar av systemet som reglerar frihetsberövande påföljder för unga: “Även med beaktande av de initiativ som tagits i syfte att förbättra utslussningen och stödet efter frigivningen från ungdomshemmen (...) kan det med fog hävdas att mer genomgripande förändringar av systemet behövs för att möta det behov av adekvata återfallsförebyggande åtgärder som regelmässigt finns tiden efter frigivningen. Som lagstiftningen nu är utformad saknas tydliga incitament för den unge att delta i återfallsförebyggande åtgärder under frihetsberövandet.”

I NJA 1989:870 fastslog HD att “En bärande tanke är att unga lagöverträdare främst skall uppmärksammas av de sociala myndigheterna och inte bli föremål för åtgärder inom kriminalvården. En viktig synpunkt är att särskilt för unga människor kan frihetsberövande påföljder få en starkt nedbrytande effekt.”

2.3.2 Grunder för särbehandling

Aktuell lagstiftning för unga under 21 år är förebyggande och syftar till att hjälpa unga att ta ansvar för sina handlingar och att förbättra deras livssituation. Skälen till särbehandlingen av unga personer är flera, vilka stöds av utvecklings- och neurovetenskapliga bevis. Dessa

“indikerar att ungdomars hjärnor fortsätter att mogna även efter tonåren, vilket påverkar vissa typer av beslutsfattande”.¹³ Unga anses alltså ha en annan utveckling och mognad än vuxna, vilket i sin tur föranleder att det inte kan förväntas att de ska agera på liknande vis som vuxna. Dessutom anses unga ha en sämre utvecklad ansvarsförmåga och samtidigt vara mer känsliga för sanktioner.¹⁴ Till följd av detta bör samhället ha större tolerans mot de unga då de befinner sig i en utvecklingsfas som medför stora förändringar, där det är lätt att göra misstag.¹⁵ Bestämmelsen i 29:7 BrB om “strafflindring” för unga är ett sätt att säkerställa att sanktionerna blir rättvisa och ändamålsenliga i förhållande till gärningspersonens ålder och att unga som döms för brott får en chans att lära sig av sina misstag och komma tillbaka till samhället på ett positivt sätt.

Statistik visar dessutom att de flesta ungdomar som begår brott under denna tid i livet slutar med detta i sena tonåren,¹⁶ vilket skapar större incitament till att samhället inte ska ha för hårda sanktioner och därmed riskera att motverka de ungas utveckling mer än vad det skulle hjälpa ungdomarna till ett tryggt och laglydigt liv.

2.4 Påföljdsbestämmelser för unga lagöverträdare

Relevant lagstiftningen vid påföljdsbestämmelser för unga lagöverträdare regleras i flera olika lagar; med utgångspunkt i BrB. Tillhörande speciellt framtagen lagstiftning för området är även; lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, lag (2010:1512) om ungdomsstraff samt lag (2010:1513) om ungdomsvård.

Systemet med påföljder för unga lagöverträdare grundar sig på principen att unga som begår brott ska erbjudas hjälp och stöd från socialtjänsten som har det yttersta ansvaret.¹⁷ Detta innebär att socialrättsliga regler som bland annat SoL, LVU samt LUL aktualiseras vid sidan av BrB:s regler. Det finns alltså flertalet olika perspektiv som ska beaktas för att säkerställa en lämplig påföljd för unga lagöverträdare. Därmed krävs en välfungerande samverkan mellan socialtjänsten och de rättstillämpande organen.¹⁸

¹³ CRC General Comment No. 24 (2019), para 22

¹⁴ SOU 2018:85 s. 184

¹⁵ Children in conflict with the Law, Feldtmann s. 117-119

¹⁶ A life in criminology, Bäcklund, s. 38 samt Eriksson (2021) s. 24

¹⁷ Borgeke, s. 415.

¹⁸ Prop. 2005/06:165, s. 43.

Påföljderna för unga kan bland annat innefatta *böter, ungdomsvård, ungdomstjänst, ungdomsövervakning, slutna ungdomsvård* eller *fängelse* i särskilda ungdomsanstalter. Det finns också möjlighet för unga att göra rättelse genom olika program och projekt. Det kan dock vara viktigt att notera att även unga kan dömas till "vuxenstraff" om deras brott anses vara särskilt allvarligt eller om de sedan tidigare finns i straffregistret.¹⁹

2.5 Ansvariga myndigheter

Det är domstolarna som ansvarar för att döma unga för brott. Domstolarna är oberoende och ska ta hänsyn till alla relevanta faktorer, inklusive ungas ålder och mognad, brottets svårighetsgrad och eventuella tidigare brottshistorik, när de avgör vilken typ av straff eller rehabiliteringsinsats som är lämplig. Efter att en ung person har dömts för ett brott, är det kriminalvården och ungdomsvården som ansvarar för att verkställa straffet och genomföra rehabiliteringsinsatser. Kriminalvården ansvarar för att verkställa fängelsestraff och ungdomsvården ansvarar för att genomföra ungdomsstraff och ungdomsvårdsinsatser.²⁰ Båda organisationerna arbetar tillsammans för att hjälpa unga att ta ansvar för sina handlingar, förbättra deras livssituation och minska risken för återfall i brott. Ofta arbetar ett flertal olika myndigheter ihop vad gäller rehabilitering av unga, däribland polismyndigheten, socialtjänsten, åklagarmyndigheten, skolan, vården etc.²¹

3. Dansk strafflagstiftning

3.1 Straffeloven

Danmarks nuvarande regler om straffmätning har sin grund i Straffeloven (StrafL) som fastslogs år 1866. Likt det system som appliceras i Sverige råder det även i Danmark proportionalitetsprincip mellan brott och straff enligt 10:80 StrafL. De allmänna straffen i Danmark är böter och fängelse.²² Utöver dessa finns även andra påföljdsval så som exempelvis förvaring, ovillkorligt fängelsestraff, villkorlig dom, ungdomssanktioner, kombinationsdom, samhällstjänst och åttelseftergift etc.²³

¹⁹ Åklagarmyndigheten, Särskilda straff för ungdomar, 2022.

²⁰ A life in criminology, Bäcklund, s. 40.

²¹ Polisen, Unga som begår brott, 2022 och Socialstyrelsen Barn och unga som begår brott, 2020.

²² Se 31 § StrafL.

²³ Toftegaard *sanktionerne*, s. 13 f.

3.2 Särbehandling av unga lagöverträdare

Likt i Sverige särbehandlas unga lagöverträdare i strafflagstiftningen i Danmark utifrån mognad, bristande ansvarsförmåga och konsekvenstänk samt att unga är mer känsliga mot sanktioner.²⁴ Enligt bestämmelsen i 3:15 StraffL framgår det att en brottslig handling som företagits av ett barn under 15 år inte är straffbar. Från det att individen fyllt 15 år sker särbehandlingen genom bl.a. en specialreglering för unga mellan 15–20 år.²⁵ År 2018/2019 reformerades som tidigare nämnt tillvägagångssättet för att komma till rätta med ungdomsbrottslighet vilket innebär en ny ordning som även den särbehandlar unga lagöverträdare.

3.2.1 Reformens bakgrund

Som en konsekvens av att barn och unga i Danmark involveras mer i den kriminella världen presenterades “Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet” (LOV) och införandet av en Ungdomskriminalitetsnævn (UKN) som medel för att bekämpa den tilltagande ungdomsbrottsligheten år 2019.²⁶

Idén om UKN föddes som en reaktion från danska regeringen då de ansåg att de förebyggande insatser som de sociala myndigheterna i landet gjort inte var tillräckliga. Regeringen ansåg att de sociala myndigheterna var för dåliga på att förutse brott och därtill för långsamma med att reagera. De nya ungdomsbrottsnämnderna syftar till att vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder. Nämnderna har som mål att motverka utvecklingen av gängkriminalitet, där kriminella inriktar sig på utsatta och lättpåverkade barn och unga. Möjligheten att agera tidigare tillskrivs polis- och åklagarmyndigheten.²⁷

3.3 Ungdomskriminalitetsnævn (UKN)

3.3.1 Målgrupp och krav på hänvisning

Den 1 januari 2019 infördes UKN i Danmark. Nämnderna ansvarar för att besluta om riktade insatser för barn och unga som begår brott, med fokus på rehabilitation och återanpassning till samhället. Målgruppen består av två åldersindelningar, barn i åldrarna 10-14 år, samt unga i åldrarna 15-17 år. *Barn* hänvisas till nämnden av polismyndigheten då de *misstänks* för att

²⁴ Ungdomskommissionens bet. 1508/2009 om indsatsen mod ungdomskriminalitet, s. 168

²⁵ Langsted., 25 ff

²⁶ A life in criminology - Storgaard.

²⁷ A life in criminology - Storgaard.

ha begått allvarliga eller grova brott. Däremot hänvisas de *unga* istället till nämnden av domstolen på åklagarens begäran *då de dömts* för allvarliga eller grova brott. Skillnaden för målgruppen unga gentemot barn är att de unga inte kan hänvisas utan att blivit dömda först.²⁸ Ett av de grundläggande kraven för att unga ska kunna hänvisas till nämnden är att brottet avser en *viss grad av allvar* samt att brottet ska *leda till villkorlig eller ovillkorlig dom*. Nämnda grad av brott innefattar bland annat innehav av kniv, illegala droger och misshandel. För barn gäller samma grad av allvar, men gällande brottet ska det istället *föreligga viss återfallsrisk* för att ärendet ska hänvisas vidare till UKN. Därtill har barn som ska närvara vid nämnden rätt till att ha en stödperson med sig.²⁹

3.3.2 Ansvariga myndigheter

UKN består av en domare, en representant från polismyndigheten samt en från ansvarig kommun och är inrättade i varje polisdistrikt i tingsrättens lokaler. Kommunerna har ansvar för verkställandet av nämndernas beslut och har en avgörande roll i att hjälpa barn och unga att lämna den kriminella världen.³⁰ Då barn och unga hänvisats till nämnden uppkommer en närvaroskyldighet som exempelvis kan innebära att barnet eller ungdomen hämtas av polis i civila kläder om de inte infinner sig hos nämnden på avtalad tid. När den unga lagöverträdaren sedermera tilldömts åtgärd av nämnden kan både barn och föräldrar vara skyldiga att närvara vid bestämda tillsynsmöten. Vidare är det förvaltningsmyndigheten som är ansvarig för tillsyn efter ett beslut då det gäller barn (10-14 år) och allmän kriminalvård som är ansvarig för sådan tillsyn för unga (15-17 år).³¹

3.3.3 Åtgärds katalogen

De åtgärder som nämnden kan tilldöma barn och unga är snarlika redan gällande sociallagstiftning. Åtgärderna kan delas in i två kategorier; *omedelbara reaktioner*, och *förbättringskurser*; de olika åldersgrupperna kan åläggas samma åtgärder. Beslut från ungdomsbrottsnämnden är bindande både för barnet och för kommunen.³²

De *omedelbara reaktionerna* innebär en skyldighet att snabbt bedriva restaurerande verksamhet som exempelvis samhällstjänst eller annat liknande arbete som anses vara

²⁸ LOV nr 1705 af 27/12/2018.

²⁹ A life in criminology - Storgaard.

³⁰ 7 kap 32 § LOV.

³¹ A life in criminology, Storgaard, s. 177-178.

³² Ungdomskriminalitetsnaevnet, Årsberetning, 2019.

stärkande eller fördelaktigt för samhället. För att de *omedelbara* påföljderna ska aktualiseras krävs det att det finns uppgifter om att barnet uppvisar negativt beteende i sådan omfattning att den berörda personens framtid av den anledningen är i fara för.³³

Förbättringskurser innebär åtgärder av mer eller mindre invasiv karaktär. De kan innebära att den unge har skyldigheter av olika slag; att vara hemma en viss tid, att gå i skolan, få familjeterapi eller remitteras till ett fritidsarbete med lägre lön. Åtgärder som innebär stöd i hemmet är av mindre ingripande karaktär. Åtgärder som anses vara av mer invasiv karaktär kan exempelvis innebära att den unge ska placeras utanför hemmet på någon typ av institution. Detta kan ske utan samtycke om det finns en uppenbar risk för skador på den unges hälsa eller hinder mot den unges personliga utveckling. Då ett barn fyllt 12 kan hen placeras på de så kallade särskilt säkrade anstalterna, vilka har en liknande säkerhetsnivå som “vanliga slutna fängelser”, men som sköts av en grupp pedagogiskt och psykologiskt utbildad personal. Den maximala varaktigheten på dessa åtgärder är 2 år, med möjlighet till förlängning till 4 år för barn och 2 år med kombination av straff för unga.³⁴

Ett av de viktigaste elementen i den danska reformen är att barnet och dess familj deltar aktivt i planeringen av de insatser som UKN föreslår. En av de grundläggande uppgifterna för UKN är att undersöka och värdera unga brottslingars bakgrund och omständigheter för att bestämma lämpliga straff och rehabiliteringsinsatser. Detta säkerställer att insatserna är anpassade efter barnets behov och förutsättningar. Det är också viktigt att barnet har en stödjande vuxen som deltar i planeringen, som kan bidra med stöd och stärka barnets förmåga att följa de åtgärder som beslutats.³⁵

3.4 Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet

UKN:s verksamhet regleras i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet (LOV). Lagen gäller för ungdomar mellan 15 och 17 år som har uppehållstillstånd eller på annat sätt har stadigvarande, laglig vistelse i Danmark, och som är *dömda* för allvarliga brott. Lagen gäller även för barn och unga i åldern 10 till 14 år som är *misstänkta* för allvarliga brott. Därtill anger lagen också regler för ungdomskriminalvården, inklusive dess organisation och verksamhet.

³³ A life in criminology, Storgaard, s. 177-178

³⁴ Ibid. s. 178.

³⁵ Ibid. s. 178-179.

Enligt lagen ska nämnderna fastställa riktade individuella förebyggande åtgärder för de barn och unga som är dömda eller misstänkta för allvarliga brott. Dessa åtgärder ska vara helhetsorienterade, bygga på individens egna resurser och organiseras utifrån en konkret bedömning av barnets eller den unges och familjens förutsättningar. Syftet med åtgärderna är att *barnets eller den unges bästa*, och barnets eller den unges synpunkter alltid ska beaktas med lämplig vikt i enlighet med ålder och mognad. Exakta åtgärder som ska vidtas är inte specificerade i lagen, men kan inkludera olika typer av stöd och hjälp för att hjälpa barn och unga att bygga upp ett socialt välfungerande liv.³⁶

3.5 Danmarks erfarenheter av ungdomsbrottsnämnder

Under 2021 publicerade Justitiedepartementet flertalet utvärderingsrapporter. En av de första rapporterna (Generel opfattelse af Ungdomskriminalitetsnaevnets berettigelse, 2021) behandlar själva mötet i de etablerade nämnderna. Sammantaget tyckte styrelseledamöterna att både samarbete och dialog med de unga varit tillfredsställande. Ett annat genomgående tema i ovan nämnda utvärderingsrapport var att det var domarledamöterna i nämnden som var mest positivt inställda, medan representanterna från kommunala socialtjänsten var minst positiva. Utvärderingen påvisade att 97 % av domarna och 82 % av de kommunanställda var väl nöjda med samarbetet inför mötena. Rapporten tyder därtill på att domarledarmöterna upplever att de unga förstår frågorna och att förståelsen ökar i de äldre åldersgrupperna.³⁷

Sedan UKN infördes under perioden 1 januari 2019 till den 30 april 2021 har 1,858 ärenden behandlats av landets UKN. Av dessa var 1,200 fall relaterade till 15-17-åringar, varav 90% hade tilldömts villkorlig dom. En fullständig analys av populationen har inte genomförts, men en mindre delpopulation på 200 ärenden valdes ut för manuell granskning. Av dessa fall, avslutades 63 ärenden utan att barnet eller den unge omedelbart reagerade eller förbättrade sig efter utförd åtgärd. I de resterande 137 fallen användes en förbättringsprocess. Man såg även att i 105 av 200 ärenden fick den unge stödåtgärder genom de kommunala myndigheterna redan innan UKN kopplades in. I 75 av de 137 fallen rekommenderar nämnden att minst en av de redan insatta åtgärderna skulle fortsätta som förbättringsprocess.

38

³⁶ Ungdomskriminalitetsnaevnet, Årsberetning, 2019 och Retsinformation, Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, 2018.

³⁷ Generel opfattelse af Ungdomskriminalitetsnaevnets berettigelse, 2021.

³⁸ A life in criminology, Storgaard, s.179.

4. Forskning och Rapportering om UKN

4.1 Rapportering

Artikeln “Danska barndomstolar kritiserar“, diskuterar den danska lagen om bekämpande av ungdomsbrottslighet och hur Sverige kan inrätta ungdomskriminalitetsnämnder efter dansk förebild. Artikeln belyser kritiken mot det danska systemet, som inkluderar att det effektivt sänker straffbarhetsåldern till tio år, vilket kan försvaga barn och ungdomars rättigheter. Vidare diskuterar artikeln kritiken mot att den nya reformen inte ger barn och unga samma rättsliga skydd som vuxna.³⁹

Artikeln föreslår också möjliga förbättringsprocesser för ungdomskriminalitetsnämnderna i Danmark, som ska vara helhetsorienterade, bygga på barnets eller den unges egna resurser och organiseras utifrån en konkret bedömning av barnets eller den unges och familjens förutsättningar.

4.2 Forskning - unga lagöverträdare

En stor del forskning har gjorts på området kring hårdare straff för unga och hur det kommer att påverka den straffades beteende och livssituation. En del av denna forskning har fokuserat på effekterna av olika typer av straff och rehabiliteringsinsatser, medan andra har undersökt orsakerna till ungdomsbrottslighet och hur man kan förebygga och bekämpa brott av unga på ett tidigare stadie.

En studie genomförd av National Council on Crime and Delinquency (NCCD) visade att unga som dömts till fängelse hade högre risk för återfall i brott jämfört med unga som fick andra typer av straff och rehabiliteringsinsatser. En annan studie från American Psychological Association (APA) visade att unga som dömts till fängelse hade högre risk för psykiska problem och svårigheter i skolan och på arbetsmarknaden. The Campbell Collaboration visade i sin studie att förebyggande program som ger unga stöd och hjälp i tidiga skeden, samt stöd för unga som har svårt att hantera sina känslor eller som har svårt att hantera droger kan minska ungdomsbrottsligheten.

Det finns också forskning som förespråkar metoder som restorative justice, som syftar till att reparera skadan som ungdomen har orsakat och hjälpa individen att ta ansvar för sina

³⁹ Svd, Svenska Dagbladet, Danska Barndomstolar kritiserar, 05/20/22.

handlingar, istället för att bara fokusera på straffpåföljd. Denna metod använder sig av samtal mellan den som begått brott och den som drabbats av brott för att hjälpa ungdomen att komma till insikt och förstå konsekvenserna av sina handlingar och samtidigt ge dem en chans att reparera skadan som orsakats. Metoden kan också innebära att ungdomar får hjälp med att hantera andra problem och utmaningar i deras respektive liv, som kan ha bidragit till att brott begåtts.

4.3 Förekomsten av ungdomsbrottslighet

Det finns flera olika faktorer som kan leda till att unga hamnar i brottslighet. Dessa faktorer kan vara *individuella*, *familjerelaterade* eller *samhälleliga*. De *familjerelaterade faktorerna* handlar ofta om exempelvis en uppväxt med; föräldrar som har egen brottslig historia eller beroendeproblematik, föräldrar med ekonomiska svårigheter eller en uppväxt med total avsaknad av föräldrar eller moders- och fadersfigurer. Vad som är ett vanligt återkommande tema gällande de *samhälleliga faktorerna* är att unga lagöverträdare ofta kommer från socioekonomiskt utsatta områden, med dåliga levnadsförhållanden, hög arbetslöshet och fattigdom. Även bristande utbud av fritidsaktiviteter, utbildning, eller undermåligt samarbete mellan de olika myndigheterna och organisationer som arbetar med unga räknas in här.⁴⁰ De gemensamma nämnarna kan anses vara samhällsklyftor och icke tillräckliga sociala åtgärder.

5. Kritisk analys av UKN

Vad som inte går att blunda för är att lagen (LOV) innehåller en juridiska konflikt. Konflikten grundas i att det finns inbyggda element av inkonsekvens och utmaningar gällande rättssäkerheten som är förknippade med den nya lagen (LOV). Vilket skulle kunna innebära att lagen de facto är oförenlig med den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter (EKMR) och framförallt mot art. 6 EKMR. Artikeln stadgar att den som anklagas för brott har rätt till en rättvis rättegång, inklusive att organisera sin rättegång och till försvar.

I remissyttrandena till LOV och UKN diskuterades särskilt ett avgörande från *Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna* (ECHR) - "Blokhin v. Ryssland".⁴¹ Målet gällde en 12-åring (under den kriminella minimiåldern) som utan rättegång och försvar placerades på en strikt stängd institution i 30 dagar som en direkt följd av misstanke om brott.

⁴⁰ Socialstyrelsen, Unga och brott i Sverige, 2013 .

⁴¹ Remissyttrande till LOV och UKN.

Här fastslog ECHR att det förelåg brott mot art. 6 EKMR och att handlandet således inte kunde anses förenligt med EKMR.⁴² Frågan som då uppkommer är om inte UKN:s placering av barn på slutna institutioner också borde anses strida mot art. 6 EKMR, eftersom barn hänvisas till UKN vid misstanke om brott. Då bör även en placering på sådan institution anses göras på grund av *misstanke om brott* likt förevarande fall *Blokhin v. Ryssland*. Kan UKN och LOV mot bakgrund av ovan verkligen anses upprätthålla barn och ungas rättssäkerhet?

I kommentarerna till lagförslaget hävdades att den danska ordningen inte skulle överensstämma med det ryska målet, eftersom att UKN varken skulle besluta om *straffskuld* eller utdöma *straff*. Vidare framhölls att UKN skulle ålägga åtgärder *först efter* att en samlad bedömning av barnets behov gjorts och att syftet med åtgärderna var att säkerställa barn och ungas välbefinnande samt för att förhindra att en kriminell karriär skulle inledas. Till följd av dessa argument ansåg utredningen till UKN och LOV inte att den danska lagen var i konflikt med art. 6 EKMR.⁴³

Frågan om UKN fattar beslut med avsikt att säkerställa den unges välbefinnande och inte utifrån *skuld* är central då den är avgörande gällande ordningens egentliga legalitet. Om det anses att UKN fattar beslut utifrån skuld borde således inte ordningen vara gällande. Sett till hur systemet är utvecklat för åldersgruppen 15-17 år, och att nämnden mottar en remiss från polisgranskning via åklagarmyndigheten går det att hävda att nämnderna utgår ifrån skuld. Då en ungdom frikänns från skuld i domstol kan personen inte längre hänvisas till nämnden, skuld måste därför anses som en förutsättning för UKN, vilket håller frågan om en konflikt med art. 6 vid liv.

Faktum kvarstår att nämndens påföljder kan ses som "tvångsmedel baserad på brott" och att beslut om placering av barn sker på grund av misstanke. En *misstanke om brott* som inte prövas i en domstol, då barn är under straffåldern, vilket kan innebära att falska tankar om brott leder till placering av barn på institution. De särskilt säkrade anstalterna är lika fysiskt säkra som slutna fängelser.⁴⁴ Är det verkligen acceptabelt att ett sådant beslut om liknande "tvångsmedel" då fattas för barn och unga. Med anledningen av att barnet ska räddas från en

⁴² ECHR, *Blokhin v. Ryssland*, 2016.

⁴³ Kommentarer till lagförslaget + Artikel 6 EKMR.

⁴⁴ A life in criminology - Storgaard.

eventuellt fortsatt kriminell karriär samtidigt som barnets välbefinnande ska säkerhetsställas motiveras; att en rättegång om skuld uteblir eller ett frihetsberövande.

Om vi utgår ifrån att möjligheten finns till; att en felaktig eller falsk misstanke om brott kan leda till ovan beskrivna "tvångsmedel" görs gällande mot barn, borde inte bara det faktumet att möjligheten finns strida mot art. 6 i EKMR? Om detta är ett verkligt problem som innebär att barn faller mellan rättssäkerhetens stolar är svårt att fastställa utan en mer omfattande utredning av nämndens ärenden i förhållande till EKMR. Då vi ännu inte kan utreda detta till sin helhet på grund av avsaknad av material, som bara kan skapas över tid med praktisk införlivning, kan vi varken fastställa eller undanröja dessa konflikter. För att undanröja oron över problematiken i nutid, vore det intressant att se ett danskt UKN-ärende tas upp och prövas vid Europadomstolen (EUD) för att se om den danska ordningen är förenlig med EKMR eller ej.

Vad som bör konstateras är att ungdomsbrottsnämnder *skulle* kunna innebära en lösning för ungdomsbrottsligheten i stort. Tanken med UKN är att skraddarsy långsiktiga lösningar för att hjälpa barn och ungdomar med att lämna den kriminella världen. Genom att vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder skulle UKN kunna vara ett verktyg för att minska den ökande trenden av grova våldsbrott bland unga lagöverträdare. Det har i Danmark ännu inte uppstått speciellt mycket kritik mot UKN vilket skulle kunna indikera att adoptionen av det nya systemet fungerat väl. Det bör dock påpekas att reformen fortfarande är relativt ny så om UKN faktiskt är lösningen eller inte är något som framtiden får utvisa.

Den svenska mediarapporteringen som gjorts på området är något mer kritisk då de anser att införandet av UKN effektivt sänker straffbarhetsåldern till 10 år. Det är en synvinkel som kan tyckas utgå ifrån det faktum att barn i det danska systemet kan dömas, och inte från ett perspektiv som påvisar fördelarna med att redan i tidig ålder få hjälp att hamna på rätt väg. Den svenska kritiken visar på vilket mångfacetterat problem UKN innebär.

Forskning från bland annat The Campbell Collaboration tyder på att det mest effektiva sättet för att förebygga ungdomsbrottslighet är att arbeta med förebyggande program likt UKN. I avsnittet forskning beskrivs också studier som genomförts på barn och ungdomar som blivit dömda till fängelse som visar att den typen av bestraffning i många fall snarare gör saker

värre än bättre. Sammantaget bör det noteras att forskningen är komplex och det finns ingen enkel lösning för att minska ungdomsbrottslighet.

Det är viktigt att väga in fördelar och nackdelar med olika straff och rehabiliteringsinsatser och att anpassa insatserna efter ungas individuella behov. En kombination av olika insatser och åtgärder kan vara det mest lämpliga alternativet för att hjälpa unga att ta ansvar för sina handlingar. Något som kan fastslås är att det ännu inte finns en lösning på ungdomsbrottsligheten, varken i Danmark, Sverige eller i övriga länder. Däremot finns det flera olika åtgärder och metoder som kan hjälpa till att förebygga och bekämpa brott hos unga. Några exempel på åtgärder och metoder är; *förebyggande insatser, straff och rehabiliteringsinsatser, ett effektivt samarbete mellan myndigheter och organisationer*, samt genom att *bekämpa och förebygga social utsatthet*. Det är viktigt att påpeka att det inte finns en enskild åtgärd som är fulländad för att lösa problemet med ungdomsbrottslighet, utan det krävs snarare en kombination av olika insatser och åtgärder för att nå resultat. En liknande idé och kombination av dessa åtgärder kan återfinnas i den danska UKN, som kanske är något revolutionerande på spåren trots allt. Nämnderna har som tidigare påpekats utvecklats i syfte att svetsa samman de olika berörda myndigheterna, för att nå och kunna "vidta tidigare, mer konsekventa och kraftfulla åtgärder".

UKN skapar ett nytt socio-rättsligt paradig då socialrätten och straffrätten "flätas samman" i tillämpandet av den nya ordningen. Flera myndigheter måste gå samman för att möjliggöra den nya ordningens kamp mot ungdomsbrottsligheten. Något som inte bara kräver ett reformerande utan som fortsatt kräver tid från alla berörda myndigheter och som inte minst innebär en stor ekonomiska utmaning. De ekonomiska kostnaderna förväntas öka hos de berörda myndigheterna i samband med att UKN tar till sig an fler ärenden. Den ekonomiska påfrestning som införandet skulle innebära bör vägas mot de mål regeringen sätter upp. Det bör också påpekas att samhällskostnaden av kriminalitet är hög, inte bara i form av diverse myndighetskostnader men även i form av upplupen skatt. Alternativkostnaden kan således anses vara relativt låg.

Förekomsten av UKN och LOV, som reglerar dess verksamhet, kan ge en avskräckande effekt. Det kan argumenteras för att unga i Danmark måste tänka två gånger innan de begår en brottslig handling eftersom det kan innebära påföljder hos UKN, även för de som annars är under straffbarhetsåldern, eller som annars skulle komma lindrigare undan. Vidare är

rehabilitations aspekten viktig då syftet med UKN och LOV är att skapa ett mer effektivt tillvägagångssätt för rehabilitering av unga brottslingar. Åtgärderna syftar även till att hjälpa unga tillbaka på rätt väg och förhindra risken för återfall till brottsligheten då de “fått smaka på konsekvenserna”. Förutsatt att införlivandet av en svensk ungdomskriminalitetsnämnd skulle nå de resultaten som nämns som en möjlighet ovan, är det troligt att det till största delen skulle mottas positivt i Sverige.

Fördelarna med ett införande måste vägas mot nackdelarna, då det finns olika syn på om straff överhuvudtaget är lämpligt mot barn och unga som begår brott. En del menar på att straffa unga kan leda till ökad marginalisering och förhöjd risk för återfall i brott, andra menar på motsatsen. I Sverige återfinns en del likheter med Danmarks UKN i vårt “påföljdpaket” som innefattar vård och rehabilitering för våra barn och unga, genom våra olika ungdomsanpassade instanser. Ett införande är alltså inte omöjligt då vi redan delar likheter med den danska ordningen. Införande av en liknande ordning kan troligtvis inte anses som långt bort. Snarare är det troligt att det kommer ske inom en nära framtid, det är bara en fråga om i vilken form ordningen presenteras.

6. Införandet av ungdomsbrottsnämnder i Sverige efter dansk förebild

Det kan konstateras att det är möjligt att införa liknande ungdomskriminalitetsnämnder i Sverige i syfte att förebygga ungdomskriminaliteten, men det skulle kräva en ändring i den svenska lagstiftningen och en översyn av det nuvarande systemet. Det bör påpekas att ungdomskriminalitetsnämnderna i Danmark är en del av det danska rättssystemet och deras arbete är reglerat i dansk lagstiftning. Det är således inte säkert att samma metodologi som applicerats i Danmark skulle fungera i Sverige. Därutöver är det viktigt att säkerställa att dessa ungdomskriminalitetsnämnder är rättssäkra och tar hänsyn till barnens och ungdomarnas rättigheter och förbättrar deras livssituation på lång sikt.

Frågan är snarare om vi anser det som rätt tillvägagångssätt i kampen mot ungdomsbrottsligheten eller om vi hellre undersöker andra alternativa vägar. Innan det kan införlivas någon typ av liknande nämnder i Sverige, skulle det vara viktigt att göra en noggrann undersökning av hur det danska systemet fungerar och hur det kan anpassas till den svenska kontexten. Det skulle också krävas en översyn av befintliga system och metoder för att hantera ungdomsbrottslighet i Sverige, för att se om det finns utrymme för förbättringar

och hur man ska gå vidare. En sådan utredning pågår i dagsläget och görs i enlighet med riktlinjerna i direktiv 2022:106, som har föranlett denna uppsats.

Vidare är det också viktigt att fortsätta att övervaka ungdomsbrottsligheten och undersöka orsakerna till eventuella förändringar för att kunna vidta lämpliga åtgärder för att förebygga och bekämpa brott. Vi måste ständigt fortsätta att utvärdera och förbättra insatserna som görs för att hjälpa unga att undvika brottslighet och förbättra deras livssituation.

Avslutningsvis har det visats svårt att avgöra vad som är det mest lämpliga straffet för unga, eftersom det kan variera beroende på ungas ålder, mognad, bakgrund och specifika omständigheter. En kombination av olika insatser och åtgärder kan vara det mest lämpliga alternativet för att hjälpa unga att ta ansvar för sina handlingar och förbättra deras livssituation. Sammantaget kan det inte nog understrykas att alla former av ändringar i lagregleringen gällande unga lagöverträdare måste baseras på solid forskning och utvärdering av befintliga system för att säkerställa att unga får rättvisa och effektiva straff och rehabiliteringsinsatser. Vad gäller svensk vidkommande kan vi endast vänta och se vad dir. 2022:106 når för slutsat.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Svenska

Brottsbalk, SFS 1962:700

Dir. 2021:99

Dir 2022:106

Prop. 1997/98:96

Prop. 2005/06:165, s. 43

SOU 2018:85 s. 184

Danska

Betänkning nr. 84, Forslag til lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, 2018

Betänkning nr. 1508, Betänkning om indsatsen mod ungdomskriminalitet, 2009

Forslag til Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, nr. LSF 84 den 26. oktober 2018

Generel opfattelse af Ungdomskriminalitetsnaevnets berettigelse, 2021

Straffeloven (LOV nr 1705 af 27/12/2018)

Litteratur

Bäcklund, Agneta & Storgaard, Anette. *A life in criminology. Festschrift to Jerzy Sarnecki*, 1 uppl. Iustus förlag, Stockholm, 2022.

Langsted, Lars B., Peter, Garde & Vagn, Greve. *Criminal Law in Denmark*, 4 u., Kluwer Law International, Haag, 2014. [cit. Langsted., et al.].

Sandgren, Claes. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. 3 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2015.

Bogdan, Michael. *Komparativ rättskunskap*. 2:7 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2013.

Jareborg, Nils & Zila, Josef, *Straffrättens påföljdslära*. 6 uppl., Norstedts Juridik, 2020.

Clevesköld, Lars, *Samhället och de unga lagöverträdarna*, 7 uppl., Norstedts Juridik, 2021.

Feldtmann, Birgit., Schultz, Trine., mfl. Children's Rights: The Convention on the Rights of the Child in Danish Law, kap. 5: Children in conflict with the Law., Djøf publishing, 2020.

Toftegaard Nielsen, Gorm, *Strafferet 2 – Sanktionerne*, 4 u., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Köpenhamn, 2014. [cit. Toftegaard *sanktionerne*].

Borgeke, Martin, Månsson, Catharina, Den nya lagstiftningen om påföljder för unga lagöverträdare, SvJT 2007 s. 181 ff. [cit. Borgeke, & Månsson].

Internetkällor

Svenska Dagbladet, Danska Barndomstolar kritiseras, 05/20/22,
<https://www.svd.se/a/nW2V8Q/danska-barndomstolar-kritiseras>, Hämtad 04/01/23.

Socialstyrelsen, Unga och brott i Sverige, 2013,
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-37.pdf>, Hämtad 19/12/22.

Polisen, Unga som begår brott, 2022,
<https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/ungdomsbrott/>, Hämtad 19/12/22.

Riksdagen, Bekämpning av ungdomsbrottslighet, 2022,
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/bekampning-av-ungdomsbrottsligheten_H8023294/html, Hämtad 19/12/22.

Ungdomskriminalitetsnaevnet, Årsberetning, 2019,
<https://www.ungdomskriminalitetsnaevnet.dk/wp-content/uploads/2020/09/aarsberetning-2019.pdf>, Hämtad 15/12/22.

Regeringen, Kommittédirektiv 2022:106, 2022,
<https://www.regeringen.se/49f5ba/contentassets/387a8c3a8ff845a2aab53624373663c5/dir.-2022-106.pdf>, Hämtad 14/12/22.

Lagboken, Straffrätt, 2022,
<https://www.lagboken.se/Lagboken/start/straffratt/>,
Hämtad 22/12/22.

Åklagaremyndigheten, Särskilda straff för ungdomar, 2022,
<https://www.aklagare.se/lattlast/ungdomar-brott-och-straff/sarskilda-straff-for-ungdomar/>,
Hämtad 15/12/22.

Polisen, Unga som begår brott, 2022
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/ungdomsbrott/>, Hämtad 16/12/22.

Socialstyrelsen Barn och unga som begår brott, 2020,
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-2-6577.pdf>, Hämtad 19/12/22.

Ungdomskriminalitetsnaevnet, Årsberetning, 2019,
<https://www.ungdomskriminalitetsnaevnet.dk/wp-content/uploads/2020/09/aarsberetning-2019.pdf>, Hämtad 07/12/22.

Retsinformation, Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, 2018,
<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2018/1705>, Hämtad 08/12/22.

Socialstyrelsen Barn och unga som begår brott, 2020,
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-37.pdf>, Hämtad 09/12/22.

European court of human rights, BLOKHIN v. RUSSIA, 2016
<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-161822%22%5D%7D>,
Hämtad 10/12/22.

CRC General Comment No. 24 (2019), para 22
<https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-24-2019-childrens-rights-child>, Hämtad 07/12-22.

Rättsfallsförteckning

NJA 1989:870